

خاک، عنصری از جبر تا اختیار در معماری مناطق مرکزی ایران

دکتر عباس علیپور^{1*}، مینو نیک پور²

1- استادیار پژوهش مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی مازندران، dr.alipour82@gmail.com

2- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری روزبهان، ساری، mnnikpour@gmail.com

چکیده

نزدیک به یک سوم سرزمین ما را بیابان و کویر فرا گرفته است، جایی که در نگاه اول خشکی و بی ثمری آن ما را پژمرده می سازد. اقلیم کویر، زندگی مجموعه را تابع پذیرش حاکمیت جبر طبیعی می نماید که می توان اثرات آن جبر را در معماری به وضوح دید، از جمله نقش این اقلیم را می توان در انتخاب مصالح و فرم ساختمان ها مشاهده کرد. از آن جهت که خاک یکی از عناصر اولیه سازنده زمین بوده، برای انسان ها اهمیت زیادی دارد و در معماری نیز برای آن جایگاه ویژه ای قائل اند. تاثیر خاک را در معماری کویر می توان به وضوح مشاهده کرد. در معماری گذشته ایران نیز از خاک بسیار استفاده می شده است.

در این تحقیق به دو گونه کتابخانه ای و میدانی (مصاحبه - مشاهده - پرسشنامه) اقدام به جمع آوری اطلاعات و مطالب مورد نظر شده است. این پژوهش از نوع توصیفی- تحلیلی است که با هدف شناسایی دلیل استفاده از خاک در مناطق مرکزی ایران صورت گرفته است، همچنین به توصیف چرا و چگونگی استفاده از خاک در مناطق مرکزی ایران پرداخته و به آینده ی معماری ای که پایه و اساس آن را خاک تشکیل می دهد اشاره ای خواهیم داشت. اطلاعات حاصل از این پژوهش پس از جمع آوری از طریق پرسشنامه به دست آمده و سپس با استفاده از جدول سوات روابط بین متغیرهای تحقیق مورد آزمون قرار گرفته است.

با توجه به ضرایب نهایی به دست آمده سبب شده محدوده تحت بررسی در جدول برنامه ریزی راهبردی در شرایط تهاجمی قرار بگیرد. نتایج این آزمون موید آن است که متاسفانه این شهرها به شدت در معرض تحولات کالبدی ناشی از روش های معماری مدرن قرار دارند و بنابراین استفاده از خاک در معماری این مناطق رو به فراموشی رفته است.

واژه های کلیدی: زمین، خاک، معماری، مناطق مرکزی، کویر